

GAYRİNAKDİ KREDİLER

Bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi ya da bir yükümlülüğün yerine getirilmesi konusunda bankanın alacağı bir ücret ya da komisyon karşılığında yükümlü adına taahhütte bulunması, ona kefil olması biçiminde kullanılan kredilerdir.

- Teminat Mektupları :

Bankaların, yurtiçinde ve yurtdışında bulunan gerçek ve tüzel kişiler lehine Bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi veya bir malın teslimi gibi konularda muhatap kuruluşlara hitaben verdikleri ve söz konusu yüklenimin yerine getirilememesi durumunda mektup bedelinin kayıtsız koşulsuz ödenmesi yükümlülüğünü içeren, TL veya yabancı para üzerinden düzenlenebilen garanti belgelerine denir.

Teminat mektubunun tarafları; **Garanti veren (banka), Garanti alan (muhatap) ve Borçlu (lehtar)** olmak üzere üçe ayrılır:

- **Garanti veren (banka):** Teminat mektupları bankalar tarafından verilmektedir. Banka; yürürlükteki yasa ve kurallara göre mektubu düzenler ve iş yaptırana, işin yapılacağını garanti eder. Lehtarın yüklenimlerini yerine getirmemesi veya borcunu ödememesi halinde muhatabın ilk yazılı talebinde, belirli bir parayı kayıtsız ve şartsız ödemeyi taahhüt eder.
- **Garanti alan (muhatap):** Teminat mektupları gerçek veya tüzel kişi olarak bir muhataba hitaben düzenlenir. Teminat mektubunun verildiği resmi daire, kurum ve özel ya da tüzel kişiye muhatap denir.
- **Borçlu (lehtar):** Teminat mektubunun lehtarı yaptığı taahhüt bankalarca garanti edilen kredi müşterisidir. Lehtar bankanın ödediği para ve bu paranın gecikme faizi kadar, bankaya sorumludur.

Teminat mektubu vermekle banka kendi saygınlığını ve güvenirliğini müşterisinin kullanmasına izin vermektedir. Bu yolla çeşitli konularda arttırma, eksiltme ve ihalelere katılan müteahhit firmalar ya da kişiler, işletme sermayelerini işin yapımı süresince bağlamamış olurlar; daha az para ile daha büyük çapta iş yapma olanağı bulurlar. İş yaptıracak kişi ve kuruluşlar da böylece kendilerince, yeterince tanınmayan ancak ülkenin saygın bankalarından teminat mektubu getirerek iş yapmak isteyen birçok firma ile karşılaşmak imkanına kavuşurlar.

Başlangıçta gayri nakdi bir kredi türü olması nedeniyle bankalar için risksiz gibi görünen teminat mektupları, taahhüt edilen işin yapılmaması durumunda nakdi bir riske dönüşür. Bu nedenle ilerde doğabilecek riskin güvencesi olması amacıyla banka Lehtardan bir kontrgaranti (karşı garanti-teminat) alır.

Teminat mektupları; Bankalar Kanununa göre **kredi akdi**, Borçlar Kanununa göre **garanti akdidir**. Bunun doğal sonucu olarak, teminat mektuplarına borçlar yasasının kefaletle ilgili hükümleri uygulanamaz.

Teminat mektuplarının yasal yönü ile ilgili olarak şu noktaları belirtmekte yarar vardır:

- Teminat mektupları sadece mektup metninde yazılı işler için geçerlidir. Muhatabın aynı nitelikteki bir başka işi için kullanılamaz ve nakde dönüştürülmesi istenemez.
- Teminat mektubuna gecikme (temerrüt) faizi uygulanamaz. Ancak mektup ödendikten sonra lehtardan mektup tutarı gecikme faiziyle birlikte tahsil edilir.
- Teminat mektubu kıymetli evrak sayılmadığı için haczedilemez.
- Bankaların kendilerine hitaben verdikleri teminat mektupları geçerli değildir.

Bir teminat mektubunda aşağıda bulunan unsurlar yer almalıdır:

- İşin niteliği ve taahhüt şartları yazılmalıdır
- İşin konusu
- Teminat mektubu lehtarının adı
- Muhatabın adı soyadı, tüzeli kişilik ise ünvanı ve adresi
- Garanti edilen miktar
- Taahhütte bulunan banka yetkililerinin isim, ünvan ve imzaları olması gerekir.

Teminat mektubunun sağladığı kolaylıklar aşağıdaki gibidir:

- Garantinin itibar kurumu olan bankalar tarafından verilmesi
- Tazmin anında herhangi bir protestoya gerek olmaması
- İhtilaf halinde mahkeme kararına gerek olmaması
- Ödeme anında borçlunun rızasına gerek duyulmaması
- Anında paraya çevrilebilir olması

TEMİNAT MEKTUPLARININ SINIFLANDIRILMASI

a. Limit Bakımından Teminat Mektupları :

Limit içi mektuplar ve limit dışı mektuplar olarak ikiye ayrılırken şimdilerde uygulamadan kaldırılmıştır.

b. Vade Bakımından Teminat Mektupları :

Teminat mektupları vade bakımından, vadeli mektuplar ve vadesiz mektuplar olarak ikiye ayrılır. Belli bir geçerlik süresi taşımayan mektuplar **vadesiz**, belirli bir sürenin sonuna kadar başvurulmaması durumunda hükümsüz sayılacak teminat mektupları, **vadeli mektuplardır.**

Vadesiz olarak düzenlenen teminat mektuplarında, zamanaşımı süresi yüklenilen işin hangi tarihte bitirileceği taahhüt edilmiş ise, o tarihten başlamak üzere 10 yıldır.

Vadeli teminat mektuplarına “Bu teminat mektubumuz... tarihine kadar elimize geçecek şekilde tarafınızdan yazılı tazmin talebinde bulunulmadığı takdirde hükümsüz olacaktır” şeklinde bir ibare bulunmalıdır. Teminat mektupları süreli ise, süre bitiminden itibaren geçersiz sayılır ve taahhüt süre bitimi itibarıyla sona ermiş olur.

c. Kredinin Teminatı Açısından Teminat Mektupları :

Teminat mektupları, kredinin teminatı açısından üç ayrı biçimde verilebilir:

- **Yabancı Banka Kontrgarantisi ile**
- **Kişisel Güvence ile**
 - Açık kredili
 - Kefalet karşılığı
- **Maddi Teminat Karşılığı ile**
 - Nakit karşılık
 - Menkul rehini
 - Gayrimenkul ipoteği

d. Biçim Bakımından Teminat Mektupları :

Geçici, Avans ve kesin ve olarak düzenlenirler.

aa. Geçici Teminat Mektupları

Açılmış bir ihaleye katılacak kişi veya kurumun ihalenin kendisinde kalması halinde, teklifi ile bağlı kalmaması (ihale şartnamesine uymaması) rizikosuna karşı ihaleyi açan kişi veya kuruma hitaben verilen teminat mektuplarına geçici teminat mektupları denir. Geçici teminat mektupları bir ihaleye katılmak için, ihale makamına hitaben verilmektedir. Geçici teminat mektubu ile genellikle iki husus birlikte **(lehtarın, üzerinde kaldığı taktirde ihale ile ilgili sözleşmeyi imzalayacağı ve kesin teminat mektubunu vereceği)** garanti edilmektedir.

Lehtar ihale üzerine kaldığı halde sözleşmeyi imzalamazsa veya sözleşmeyi imzalasa dahi kesin teminat mektubu vermezse, muhatap, geçici teminatın paraya çevrilmesini garanti veren bankadan talep edebilir. Geçici teminat mektupları sürelidir (1 ay).

bb. Avans Teminat Mektupları

İhale konusu işe başlanılmadan önce, bazen büyük giderleri ifade eden bir takım hazırlıkların yapılması (şantiyenin kurulması, gerekli makine ve donanımın nakli, demir, çimento, kereste gibi önemli malzemenin temini) gerekebilir. Böyle hallerde idare, sözleşmede öngörülmüş olmak şartıyla, hak edişlerinden mahsup edilmek üzere “**avans**” adı altında müteahhide belirli bir miktar peşin ödemede bulunabilir.

Lehtar ile muhatap arasındaki asıl sözleşme gereği yapılan bu ön ödeme, daha sonra edim borçlusunun hak edişlerinden kesilmektedir. Yapılan bu ödemeye rağmen edim borçlusunun edimini gereği gibi yerine getirmemesi rizikosuna karşı güvenceyi oluşturmaktadır.

Müteahhit sözleşme hükümlerine uygun olarak taahhütlerini yerine getirdikçe, avans istihkaklarından mahsup edilmek suretiyle geri alınır.

cc. Kesin Teminat Mektupları

İhale sonunda girilmiş olan taahhüdün lehtar tarafından belirlenen şartnameye uygun olarak zamanında yapılacağına dair gerekli olan kesin teminat bedelinin yerine geçmek üzere bankalarca verilen mektuplardır. Bedelinin muhataba ödeneceğinin taahhüdüdür. İhale bedelinin belli bir oranında verilir.

Kesin teminat mektubunun konusu, lehtarın mektupta belirlenen yükümlülüğünü yerine getireceğini garanti ettiğinden kısmen veya tamamen yerine getirilmemesi halinde bankanın tazmin (bedeli ödeme) borcu doğmaktadır

Serbest Konulu Teminat Mektupları:

Yukarıda sıralanan konular dışında kalan işler için verilen mektuplardır. Özellikle mal alımı, acentelik ve bayilik ilişkileri ile ilgili kredili veya satılmak üzere ve emanet gönderilmiş mal teslimlerinden doğacak alacakların zamanında ödenmesini temine verilen teminat mektuplarının yaygın bir kullanım alanı vardır. Vergi itirazları, acentelik teminatları, borç teminine yönelik mektuplar gibi mektuplarda serbest konulu teminat mektuplarına dahildir. Serbest konulu teminat mektupları gerçek veya tüzel kişilere hitaben verilir. Serbest teminat mektupları mahkemelere, hitaben ihtiyati tedbir, dosya teminatı amacıyla verilmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus lehine mektup verdiğimiz kişinin alacaklı olması ve borçlunun banka müşteri olmamasıdır. Mahkemelere hitaben verilen mektuplarda genel müdürlük onayının mutlaka alınması gerekir.

Mahkemelere verilen teminat mektupları dışında serbest teminat mektupları aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- Vergi ve icra dairelerine hitaben verilen TM
- Veresiye mal alımına yönelik verilen TM
- Bayilik ve acentelik için verilen TM
- Gümrüklere hitaben verilen TM
- Teşvik belgesi kapsamında makine ve teğhizat ithali için verilen TM

Gümrüklere verilen teminat mektupları gümrük vergileri nedeni ile ortaya çıkan vergi, resim ve harçlar için verilir. Gümrüklere verilen teminat mektupları diğer teminat mektuplarından farklı olarak mektubun düzenleme tarihi arasındaki süre için gecikme faizi ödemeyi kabul etmektedir.

Bu mektuplar daha önce süresiz olarak düzenlenmekte ve banka sorumluluğu 10 sene devam etmekte idi. 2002 yılında yapılan değişiklik ile gümrük işlerine ilişkin süre belli ise bu süreye göre, süre belli değil ise 1 yıl vadeli olarak düzenlenmektedir. İşin 1 yılı aşması durumunda vade bitiminde itibaren en geç 15 gün içerisinde ibraz edilmesi halinde yeni teminat mektubu ile vadesi geçen teminat mektubunu değiştirilmektedir. Ancak bu değişim için de genel müdürlükten onay alınması gerekir.

Serbest konulu teminat mektupları azami 1 yıl vadeli olarak düzenlenebilir. Serbest konulu teminat mektupları teminat açısından ihale konulu diğer teminat mektuplarına göre daha ağır şartlara bağlanır. Çünkü bu teminat mektuplarının nakde dönüşme ihtimalleri, ihale konulu teminat mektuplarından daha yüksektir.

Serbest konulu teminat mektubu düzenlenirken bankalarca dikkat edilmesi gereken en önemli konu ileride riskli bir işleme düşmemek için şube yetkisinde olsa bile serbest konulu teminat mektubunun içeriğinin hukuk işleri müdürlüğünün bilgisine; krediler müdürlüğünün onayına sunulması gerektiğidir.

Teminat Mektuplarında Komisyon

Kural olarak bankalar; nakdi kredilerden faiz, gayri nakdi kredilerden ise komisyon alır. Teminat mektuplarından alınan komisyonlar mektubun geçici mektup, kesin ya da avans teminat mektubu olup olmamasına ve piyasa koşullarına göre değişmektedir. Teminat mektuplarında komisyonlar üç aylık dönemler için ve peşin alınır.

İster geçici, isterse kesin teminat mektubu olsun, teminat mektubu iade edilse bile, peşin tahsil edilen komisyon hiçbir şekilde müşteriye iade edilmez.

Geçici teminat mektuplarında bir ay içinde iade edilmeyen geçici mektupları ikinci ayın başından itibaren kesin mektuplar gibi komisyona tabi tutulurlar.

- Referans Mektupları :

Muhataplara hitaben, Genelde inşaat ve taahhüt işleri ile uğraşan kredili müşterilere yönelik olarak mevcut kredi ve risklerini gösteren TL ve yabancı para cinsinden düzenlenen mektuplardır.

-Niyet Mektupları :

Firmalara, finansal destek sağlanabileceğini ifade eden mektup türüdür. Banka ile çalışması bulunan firmalara verilir ve Niyet Mektupları kesin bir taahhüt içermez.

- Akreditif :

Akreditif; alıcının (amir/ithalatçı) talimatıyla bir bankanın (amir banka) belli bir tutar ve vade ile Akreditif'te öngörülen şartlara uygun belgelerin ibrazı karşılığında, satıcıya (lehdar/ihracatçı) ödeme yapacağını taahhüt etmesidir. Kısaca Akreditif, şartlı bir banka garantisidir.

Uluslararası ticarete taraflar, birbirlerini çok iyi tanıyamadıkları ve farklı ülkelerde farklı kambiyo rejimleri uygulandığı için karşılıklı bir güvensizlik ve risk içindedirler. Satıcı, sattığı malın bedelini tahsil etmek, alıcı ise sözleşmede saptanan malları zamanında almak amacındadır. Satıcı akreditif şartlarına uygun hareket etmezse, banka hiç bir şekilde ödeme yapmaz. Bu, alıcı açısından bir güven unsurudur. Bu nedenlerle akreditif, her iki tarafa da en yüksek düzeyde güvence sağlayan bir ödeme türü olma özelliğini taşımaktadır.

Akreditifler evrakların ibrazında ödenmesi şartıyla açılabileceği gibi, vadeli olarak da açılabilirler.

Akreditifler;

- Açan bankanın akreditifi iptal edebilip edememesine göre kabili rücu – gayrikabili rücu (vazgeçilebilir – vazgeçilemez),
- Lehtar bankanın ödeme garantisini verip vermemesine göre teyitli – teyitsiz,
- Açan bankanın bedelini kredilendirip kredilendirmemesine göre finansmanlı – finansmansız gibi birçok yönden çeşitlere ayrılırlar.

Akreditif hangi biçimde açılırsa açılınsın banka müşterisi lehine kredisini kullanmış olduğundan gayri nakdi kredi tesis etmiş olur.

Akreditifli işlemlerin akışkanlığı nedeniyle nakde dönüşme riski yüksek olduğundan nakdi ithalat kredisine gibi düşünülmelidir.

Vadeli olmayan akreditiflerde komisyonlar peşin tahsil edilir. Ödeme de ayrıca komisyon alınır. Vadeli akreditiflerde işlemin vadesine göre hareket edilir.

Kredi kullanarak veya bedeli firma kaynaklarından karşılanmak üzere açılmış olabilir. Komisyon oranları bu duruma göre belirlendiği gibi akreditif işlemine teyit verilip verilmemesi de alınacak komisyon oranını etkiler. Teyitli akreditiflerde banka borcun garantörü olduğundan akreditif açılış komisyonuna ek olarak belli bir oranda teyit komisyonu da alınır. Kredi kullanarak veya bedeli firma kaynaklarından karşılanmak üzere açılmış olabilir. Komisyon oranları bu duruma göre belirlendiği gibi akreditif işlemine teyit verilip verilmemesi de alınacak komisyon oranını etkiler. Teyitli akreditiflerde banka borcun garantörü olduğundan akreditif açılış komisyonuna ek olarak belli bir oranda teyit komisyonu da alınır.

-Yurtdışı Teminat Mektupları :

Harici Garanti (Yurtdışına Teminat Mektubu Verme)

Yurt dışındaki muhatap kişi ve kurumlara hitaben bir malın teslimi, bir borcun ödenmesi, bir işin yapılması gibi konularda düzenlenen gayrikabili rücu (dönülemez) bir banka ödeme yükümlülüğüdür.

Mektubun konusunu oluşturan taahhüdün, süresi içinde ve iki taraf arasındaki sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi halinde; mektupta belirtilen tutar banka tarafından ilk talebinde muhataba ödenir.

Kontrgaranti (Yurtdışından Teminat Mektubu Gelmesi)

Yurt içi Bankanın müşterilerine hitaben, yurtdışındaki lehtar emriyle hazırlanmış ve lehtarın bankasının kontrgarantisi tahtında Yurt içi Bankaya iletilmiş garanti mektuplarına denir.

- Kabul/Aval Kredisi :

İhracatçı tarafından keşide edilen ve ithalatçı tarafından kabul edilen poliçenin, vadesinde ödeneceğinin banka tarafından aval verilerek garanti edilmesidir. Ödeme, poliçe vadesinde gerçekleştirilir.

İthalatçı firmalar, satın alacağı malları ödeme yapmadan, eksiksiz ve uygun bir şekilde elde edeceği garantisini sağlamış olur.

İhracatçı firmalar, düzenlenen poliçelere ithalatçının bankası tarafından aval verilmesi durumunda, poliçeleri herhangi bir bankada iskonto ettirerek erken tahsil edebilir.

Kabul kredisi, ithal edilecek mal bedelini ihracatçı ve ithalatçı arasında yapılan anlaşma doğrultusunda malın teslim alınması esnasında ödenmeyip, ihracatçı firmanın ibraz edeceği vesaike ekli vadeli bir veya birkaç poliçenin kabulü suretiyle belli bir vadede ödenmesine imkan veren kredidir. Poliçe alacaklı tarafından düzenlenir ve borçlunun bu poliçeyi kabul ederek imzalaması sonucu geçerli hale gelir. Kabul kredisi olarak anılması da buradan gelmektedir.

Kabul kredisi işlemleri ithalat işleminin türüne göre;

- Akreditifli kabul kredisi,
- Vesaik mukabili kabul kredisi,
- Mal mukabili kabul kredisi olarak üçe ayrılır.

2-Teminatları Açısından Krediler

- TEMİNATSIZ (AÇIK) KREDİLER:

Açık krediler sadece kredi müşterisinin imzası karşılığında açılan kredilerdir.

Bir kişiye açık krediler açılabilmesi için o kişide şu koşullar aranır:

- Uzun bir ticari geçmişe sahip olması
- Ticari ahlakının çok iyi olması
- Varlığının olması
- İş konusunun krediyi güvenli ve akışkan olarak kullanmaya elverişli bulunması
- İşlerinde deneyim ve uzmanlık sahibi olması
- Yeterli mevduat bulundurması ve komisyonlu iş getirmesi

- TEMİNATLI KREDİLER:

“Şahsi (Kefalet Karşılığı) teminatlı krediler” ve “Maddi teminatlı krediler” olmak üzere ikiye ayrılır.

aa. Kefalet karşılığı kredi

Kredi değerliliğine güvenilen kefil veya kefiller olmak üzere imza karşılığında açılan kredilerdir. Kefalet karşılığı kredi de, açık kredide olduğu gibi müşterinin kredi değerliliğinin yanı sıra, yine kredi değerliliğine güvenilir bir kişi veya daha fazla şahıslar (kefil/kefiller) devreye girer. Lehine kefalet karşılığı kredi açılacak kişilerde ve kefil/kefillerinde, açık kredide aranan kredi açma koşulları bulunmalıdır.

Anılan bu kefalet, Müteselsil Kefalet anlamına gelmektedir. Müteselsil Kefalet, Borçlar Kanunu; asıl borçluya müracaat edilmeden ya da diğer teminatları nakde dönüştürmeden kefile müracaat edilebilen kefalettir.

Kefalet akdinin (sözleşmesinin) geçerli olması için bu sözleşmenin mutlaka yazılı şekilde yapılması ve kefilin sorumlu olduğu miktarın sözleşmede rakamla ve yazıyla gösterilmesi gerekir.

Kefalet karşılığı verilen kredilerde aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekir:

- Kefil imzası alınmadan önce kefaleti söz konusu olan kişinin kefalet ehliyetine sahip olup olmadığı incelenmelidir. Bir kimsenin kefalet ehliyetine sahip olabilmesi için medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olması, yani reşit ve mümeyyiz olması keyfiyetleri yanı sıra kefalete engel bir halinin de bulunmaması gerekir.

- Kendilerine kanuni müşavir tayin edilmiş olanların kefalet ehliyetlerinin sınırlandırılmış olduğu, veli ve vasilerin, velayet veya vesayet altında bulunan kişiler adına kefalet sözleşmesi yapamayacakları gözden kaçırılmamalıdır.
- Amalar ve kazılmış imza kullananların imzaladığı belgelerin noter onayından geçirilmesi gerekir.
- Adi ortaklıkların tüzel kişiliği bulunmadığından adi ortaklık olarak kefalet vermeleri söz konusu değildir. Ancak adi ortaklık olarak faaliyet gösteren bir firmanın tüm ortaklıklarının ayrı ayrı müteselsil kefalet almak mümkündür.

- Tüzel kişilerin kefaletinde şirket temsilcilerini şirket adına kefalet vermeye yetkili olup olmadıkları şirket ana sözleşmesinin ve yetki belgesinin incelenmesi suretiyle saptanması gerekir. Şirketlerden alınacak kefil imzalarının geçerliliği şirket türüne ve kanun hükümlerine göre bazı şartların yerine getirilmesine bağlı olduğundan dikkatle incelenmelidir.

Şahıs şirketlerinin (kolektif ve komandit şirketler) kefaletlerinin kabulünden önce, ortaklar kurulunun oy birliği ile kefil olunacak firmayı, kefalet nevini ve miktarını gösterir bir karar alması istenir. Sermaye şirketlerinin (anonim ve limited şirketler) ana sözleşmelerinde “şirketin kefil olmayacağına” ilişkin açık bir hüküm yoksa bu şirketin “herhangi bir kayda bağlı olmaksızın kefil olabileceğini” gösterir bir ibare varsa, başka bir araştırma yapılmayacak ve şirketin kefaleti kabul edilecektir. Şirketin kefil olması bir kayda bağlanmışsa, örneğin, şirketin iştirakleri lehine kefil olabileceği veya kendi iştirak konusu ile ilgili işlerde kefil olabileceği belirtilmişse, şirketin sadece bu kayda uygun kefaleti alınabilir.

- Lehine kefalet karşılığı kredi açılan kişi, bu krediye kefil olacak kişinin genel vekaletine sahipse, herhangi bir anlaşmazlığı önlemek bakımından, kredi sözleşmesinin gerçek kefil tarafından imzalanmasının sağlanması gerekir.
- Bir kaç kefil alınması ve kefalet tutarlarının da farklı olması durumunda, her birinin kefil oldukları tutar incelenmelidir.
- Bir kimsenin kefalet ehliyetine sahip olabilmesi için medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olduktan başka kefalete engel bir durumunun da bulunmaması gerekir.

Kefaleti İzne Bağlı ve Kefaleti Kabul Edilmeyecek Gerçek Kişiler;

- Evli kadın, koca menfaatine kefil olacaksa, bu konuda sulh hukuk mahkemesinden izin alınması gerekir. (Kadın, yargıcın iznini almadan kocasının borcunu ödemişse bu ödeme geçerlidir.)
- Vesayet altında bulunan küçük ve mahçurlar vasilerinin izniyle dahi kefil olamazlar.
- Velayet altındaki küçükler kefalet veremezler.

Kefaletten (Cayma) Rücu; Kefiller, noter kanalıyla kefalet imzalarının bundan böyle veya belirli bir tarihten sonra hükümsüz olduğu şeklinde bankaya ihbarda bulunabilirler.

Alacaklı durumunda olan banka, bir kefilin ya da tüm kefillerin rücu durumunda, bu kefalete dayanan cari hesap ilişkisini feshedeceğini hesap sahibine bildirir. Asıl borçlunun ödeme kabiliyeti yoksa veya yetersizse kendisinden muteber yeni bir kefil veya maddi teminat isteyebilir.

Kefaletten kurtulmak için noter kanalıyla şubeye ihbarname gönderen kefile de noter kanalıyla derhal cevap verilmelidir. Rücunun hüküm ifade ettiği tarihten önce doğmuş borçların kefilin olmakta devam ettiği ve bu nedenle, banka gerek görürse o tarihe değin tahakkuk etmiş alacağını kefilin faiziyle isteyebileceğini bildirmelidir.

Kefillerin iki veya daha fazla olması halinde, kefillerden birisinin kefaletinin sona ermesi veya ortadan kalkması durumunda diğer kefillerinde sorumluluktan kurtulmaları söz konusu olabilecektir. Bu nedenle kefaletten rücu taleplerinde dikkatli olunmalıdır.

Kefil, kefalet tarihinden 1 yıl geçmedikçe kefaletten rücu edemez (vazgeçemez). Kefaletten rücu etmek istediği takdirde, rücu edeceğini, kefaletin geçerli bulunduğu yılın sona ermesinden en az 15 gün önce noter aracılığıyla bankaya bildirmek zorundadır. Aksi halde kefalet, aynı koşullarda bir yıllık süre için uzatılmış olur.

bb. Maddi Teminatlı Krediler

a. Senetli Krediler

Bu kredileri incelemeyen önce bankacılıkta çok geniş bir kullanım alanı olan senet (kıymetli evrak) konusunda bilgi sahibi olmak gerekir. Bankacılıkta bono, poliçe ve çekler kambiyo senedi olarak bilinmektedir.

Kıymetli evrakın konusu; para, mal ve bazı ortaklık payıdır.

Oysa adi senetlerin konusu; bir şeyin yapılması, bir binanın inşası gibi daha çeşitli konular olabilir.

- Kıymetli evrak tek yanlı hak verir ve biçim koşulları esastır.
- Kıymetli evrak, taşıyana ya da emrine olabilir.
- Kambiyo senetlerinde imzanın mutlaka el ile atılması gerekir.

- Kıymetli evrakta hak senede bağılı olduğundan, hakkın el değıştirmesini sağlar. Bu nedenle kambiyo senetlerinde borçlu borcundan kurtulabilmek için ödemededen sonra senedini kesinlikle geri almalıdır.
- Kıymetli evrak yitirildiğinde özel hükümlere göre iptal edilmesi gerekir.
- Kambiyo senetleri kredi konusu yapılabilir.
- Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdiği hak, senetten ayrı olarak ileri sürülmeyeceği gibi, başkalarına da devrolunamaz.

Kıymetli evrakın iki ana özelliği vardır:

- ✓ • Senet olmaksızın kıymetli evrakın içerdiği hak talep edilemez.
- ✓ • Senet olmaksızın kıymetli evrakın içerdiği hak devredilemez.

- İskonto ve İştirada Kredisi; İskonto – İştirada, henüz vadesi gelmemiş bir ticari senedin belli bir faiz ve komisyon karşılığında elinde bir senet bulunduran hak sahibinin bu senedinin vadesinden belli bir süre önce satın alınması ve kendisine bankaca kredinin ödenmesidir.

Böylece hak sahibi hamil vadesi dolmadan sözgelimi 1,000 TL'lik bir senedi vadesi dolmadan hesaplanacak faizi düşüldükten sonra kalan tutara razı olarak bankaya satmakta ve böylece nakdi bir kredi olanağına kavuşmaktadır.

İskonto senedinin borçlusu aynı yerdedir. İştirada ise senet borçlusu başka bir kentte bulunmaktadır.

Uygulamada genel olarak **vadesine en çok üç ay kalmış** senetler iskonto/iştirada işlemine kabul edilmektedir.

İskonto ve iştira senetlerinde senetler bankaya temlik cirosu ile devredilir. Temlik cirosu mülkiyeti devredici bir cirodur.

İskonto ve iştira senedi örnek olarak “iş bu senden bedelini nakdenbankasına ödeyiniz” şeklinde bir ibare ile ciro edilerek kıymetli evrak üzerindeki bütün haklar devredilmiş olur.

İskonto - iştira kredisinde başlangıçta hesaplanan faiz, peşin olarak tahsil olunur. Ayrıca ilgili müşterinin kredisi elverişli dahi olsa, vadesinde aynı gün tahsilat ve tekrar ödeme yapılamamalı, senet bedeli ödendikten sonra, müşteriye en erken 3 gün aradan sonra yeniden işlem yapılmalıdır.

- Senet Karşılığı Kredi-Borçlu Cari Hesap (BCH);

Belirli bir limit içerisinde, müşteriye dilediği zamanda para çekme ve yatırma olanağı sağlayan, henüz vadeleri gelmemiş bulunan senetlerin, bankaya rehin edilmesi karşılığında teminat olarak alınarak kullanılan teminatlı veya teminatsız kredilerdir.

Başka bir deyişle, ticari senetlerin (bono, poliçe) bankaya rehnedilmesi karşılığında açılan kredilerdir.

Senet karşılığı vadeli satış yapan tüccar, alacaklı olduğu ama vadeleri gelmediği için bedelinden yararlanamadığı ***senetlerin bankaya rehin cirosu ile bırakılır.***

Borçlu cari hesap biçiminde işleyen bu hesaba, üçer aylık devrelerde faiz ve komisyon tahakkuk ettirilerek borç kaydedilir ve tahsil edilir.

Hesabın borçlu cari biçiminde çalışması şöyle olur: Senet tevdi bordrosuna dökülerek bankaya verilen senetlerin bedelleri kredi alana ödendikten sonra vadesi gelen senedin belli borçlusu tarafından hesaba yatırılır, yani hesaba alacak kaydedilir. Yeniden teminata senet alınabilir, yani borç kaydedilir. Böylelikle cari hesap ilişkisi sürer. Banka, senetlerin şekil koşullarını, ödenebilirliklerini, gerçek bir ticari alışverişe dayanıp dayanmadıklarını sürekli incelemek zorundadır. Pratikliği, randımanı, akışkanlığa olanak veren işleyiş özellikleriyle uygulamada en sık rastlanan kredi türlerinden biridir.

Senet karşılığı kullanılan (BCH) kredilerde bankacılıkta **üçlü teminat ilkesi** olarak bilinen ilkeye uyulması kredilerin geri ödenmesinde sorunları azaltan bir ilkedir.

Üçlü teminat ilkesi aktif firmanın, genel kredi sözleşmesi kefilinin ve senet borçlusunun ayrı gerçek ve/veya tüzel kişiler olması ilkesidir.

Gerçek ticari işlemde doğmuş müşteri çek ve senetleri karşılığında kullanılan kısa vadeli nakit kredilerde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Çek veya senet karşılığı kredi kullanılacağında firmanın yanı sıra keşideci ile teminata alınacak çek ve senetlerin borçluları da titizlikle araştırılmalıdır.
- Kullanılacak kredinin teminatının güvenilirliğinden emin olunmadan riske girilmemelidir.

- Teminata alınacak çek ve senetlerin kısa vadeli olmasına dikkat edilmeli, vadesi üç aydan fazla olan çek ve senetler teminat olarak kabul edilmemesine özen gösterilmelidir. (Güvenceye alınan senetlerde dikkat edilecek en önemli husus vadelerinin kredi vadelerini aşmamasına da dikkat edilmesidir.)
- Kredi verilecek firma veya firma gurubuna ait çekler başka bankaya ait olsa dahi kredi teminatı olarak kabul edilmeyecektir. Ancak bu husus çek-senet karşılığı kullanılan krediler için geçerli olup, asıl teminatlar dışında firmadan banka çeki alınmasına devam edilmelidir.
- Teminata alınacak çek ve senetlerin firmanın iş hacmiyle orantılı, iştigal konusuyla uyumlu olmasına dikkat edilmelidir.
- Piyasada tanınan, kredibilitesi yüksek firmalar dışındaki firmalardan alınan çek ve senetlerin adet ve miktar yönünden blok halinde (tek çek/senet) olmamasına dikkat edilmeli ve teminatın tek firma üzerinde yoğunlaşmasından kaçınılmalıdır.

- Birden fazla cirolu çek ve senetler tercih edilmelidir.
- Çek/senet karşılığında kredi talep edilirken talep yazısının ekinde teminat alınan çek ve senetlerin dökümünün mutlaka yapılarak borçlusu, vadesi, miktarı ile çekin ait olduğu banka belirtilmelidir.
- Teminattaki çek ve senetler vadesinde tahsil edilerek krediye mahsup edilerek, firma sahibine kesinlikle ödeme yapılmamalıdır.
- Teminata veya iskonto-iştira işlemine kabul edilecek çek ve senetler şube kredi komitesince muhafaza altına alınmalı ve genel müdürlük izni olmaksızın herhangi bir şekilde çek-senet iadesi yapılmamalıdır
- Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili maddelerinde belirtilen özelliklere sahip olmaları gerekir.
- Vadelerine en fazla 90 gün kalmış olması (daha uzun olabilir) gerekir.

- Senet karşılığı kredide, güvenceye alınan senetlerin gerçek ticari bir alışveriş işleminden doğmuş olması, borçlu istihbaratının yapılması gerekir. Kredi alınmasını temin için kredi başvurusunda bulunan kişinin yakın arkadaşlarından veya ilişkide bulunduğu firmalardan bu işleme yardımcı olması maksadıyla alınan ve gerçek bir ticari alışverişe dayanmayan ve piyasada hatır senedi olarak adlandırılan senetlere dikkat edilmelidir.
- Senet protestolu olarak teminata alınmalıdır. (Borçlusu veya muhatabı köylerde oturan, mahallinde noter bulunmayan senetlerin protesto ettirilememesi nedeniyle teminata alınmaması gerekir.)
- Piyasa araştırması yapılarak ödenme ihtimali yüksek olan senetler teminata alınmalıdır.

b. İpotek Karşılığı Açılan Krediler;

Güvence olarak gayrimenkul ipoteği alarak kredi verilmesi en yaygın kredi verme yöntemlerinden bir tanesidir.

Burada önemle vurgulanması gereken husus; bankaların söz konusu gayrimenkulleri alacaklarına karşın sağlam birer teminat olarak alması, bu suretle, gayrimenkul edinmeye ve zenginleşmeye çalışmamalarıdır. Gayrimenkul ipoteği alınması kredilerin zamanında ödenmesi için caydırıcı bir teminat biçimi olarak işlev görmesidir.

Kredi güvencesi olarak taşınmazların ipotek edilmesi karşılığı açılan kredilerde ipotek tesis edilecek gayrimenkullerin seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. İpotek tesis edilecek gayrimenkuller;

- Belediye hudutları dahilinde olmalıdır. Genel kural olarak belediye hudutları dışında bulunan gayrimenkuller ipotek alınmazlar.

Ancak, bu konudaki zorunluluk bulunması halinde genel müdürlükten müşteri itibariyle izin almak kaydıyla belediye hudutları dışında bulunan gayrimenkullerin de ipotek alınması mümkündür.

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da satış kabiliyeti yüksek olan taşınmazların seçilmesidir.

- Gayrimenkul üzerinde haciz, intifa hakkı, istimlak kaydı olmamalıdır.
- 1. Dereceden ipotek alınmalıdır. Güvenceye alınan taşınmazlar, değerine göre daha sonra 2. ve diğer derecelerden de alınabilir.

- Kredi güvencesi taşınmazın ipoteginde faiz bölümüne yazılacak faiz oranı kanuni faiz oranı değil, işlem tarihindeki bankanın cari ticari faiz oranı olmalıdır.
- Taşınmazlar ipotek alınmadan önce ekspertiz raporunun düzenlenmesi gerekir.
- İmar planı olmayan gayrimenkuller ipotek olarak alınmamalıdır.
- Bankalar kredilerinin güvencesi olarak ipotek alırken taşınmazların belirli bir marj fazlası ile alınması gerekir.
- Yabancı para üzerinden ipotek kabul edilmektedir.
- Krediye teminat olarak alınan ipotek, firmanın asalet ve kefalet riskinin bulunmaması halinde fek edilmelidir.
- İpotek belgesinde ipotekler “fekki bankaca bildirilinceye kadar” geçerli olmak kaydıyla süresiz olarak alınmalıdır.
- Hisseli ipotek alınmamalıdır.
- Üçüncü şahısların verdiği ipoteklerde genel kredi sözleşmesine kefil olarak bu üçüncü şahsın kefalet imzası alınmalıdır.
- Sigorta yaptırılmalıdır.

İpoteklerde Derece; Kanun, bir kimsenin sahip olduğu gayrimenkul üzerinde birden fazla ipotek tesis edilmesine imkan vermektedir.

Yabancı para üzerinden ipotek tesis edilebilir mi?

01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun taşınmaz rehni (ipotek) ile ilgili 851. maddesinde “yurtiçinde veya dışında faaliyette bulunan kredi kuruluşlarınca yabancı para üzerinden veya yabancı para ölçüsü ile verilen kredilere güvence almak için yabancı para üzerinden taşınmaz rehni kurulabilir” hükmü yer almaktadır. Buna göre bankalar bundan böyle döviz üzerinden kullandıracakları her türlü nakdi ve/veya gayri nakdi krediler için (döviz endeksli krediler dahil) Merkez Bankası tarafından alım-satımı yapılan yabancı para üzerinden gayrimenkul ipoteği tesis edebilecektir

c. İşletme Rehni Karşılığı Kredi;

Bankalar, maddi teminat olarak ticari işletmenin rehni karşılığında da kredi kullanılabilmektedir.

İşletmenin varlığının sona ermesi durumunda, rehin alınan ticari işletmenin ticari sicilden düşülmesi için ticaret sicili dairesi ticari sicil kaydının terkin edildiğini alacaklıya bildirir. Bu durumda alacağın tamamı muaccel olur. Terkinin alacaklıya bildirim yapıldıktan sonra 2 ay içine alacaklı rehlin paraya çevrilmesi için icraya başvurmadığı takdirde rehin son bulacağından süresinde başvuruda bulunulmalıdır.

Ticari işletme Rehininde rehine dahil unsurların tam listesinin rehin sözleşmesinde yer alması gerekmektedir.

Sözleşme noter tasdikli olmalı ve 10 gün içinde ticaret sicil müdürlüğüne tescil ve ilan ettirilmelidir.

Ekspertiz ve sigorta yaptırılmalıdır.

d. Temlik Karşılığı Kredi;

Firmaların, özellikle devlet ve diğer kamu kuruluşlarında olan doğmuş veya doğacak alacaklarının temlik alınması (bu alacaktan doğan hakların tümüyle bankaya devredilmesi) suretiyle kullanılan kredi türüne temlik karşılığı kredi ya da alacağın temliki karşılığında kullanılan kredi denir.

Bankalar, uygulamalarında ancak alacak hakkı doğmuş olan alacakların temlik alınması ve muhatabından teyidinin alınması kuralını benimsemişlerdir. Muhatabın teyit yazısında; firmanın tahakkuk etmiş (doğmuş) istihkakının bulunduğu ve meblağının kaç TL olduğu; tahakkuk etmiş istihkak üzerinde ilgili bankanın temliğinden başkaca temlik ve rehin bulunmadığı, bankanın temliğinin ilk sırada olduğu ve temlik tutarının ilgili bankaya ödeneceğinin belirtilmesi gerekir. İstihkakın temlik işlemi, müşteriden alacağının asli ve ferî tüm hakları ile bankaya kayıtsız şartsız ve gayrikabili rücu (dönülemez) şeklinde olduğunu gösteren ***noterden onaylı bir temlik senedi ile gerçekleşir.***

e. Emtia Karşılığı Kredi;

Üretici tüccar ve sanayicinin elinde mevcut olup, paraya çevirtemediği mala bağlı sermayesine, malın satışına kadar seyyaliyet kazandıran bir tür bekleme kredisidir. Vadesi bir yıldan azdır. Emtia kredisine konu emtianın satış kabiliyetinin yüksek olması ve kısa sürede bozulacak veya çürüyecek türde bir mal olmaması gerekir. Bu tür kredilerde rehin teslimi şart olduğundan kredi konusu emtianın ya banka depolarında korunması ya da yeddi emine teslim edilmesi ve yeddi eminlik sözleşmesi yapılması gerekir. Emtia karşılığı kredide yeddi eminlik müessesesi krediye esas olan emtianın bu işten anlayan güvenilir, emin bir kişiye teslim edilmesidir. Emtia karşılığı kredi işleminde genel kredi sözleşmesine ek olarak rehin bordrosu düzenlenerek noter onayından geçirilir. Krediye konu olan malın ekspertizi ve sigortası yapılır/yaptırılır.